

“ज्ञान, विज्ञान आणि सुसंस्कार यांसाठी शिक्षण प्रसार”

- शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे

श्री स्वामी विवेकानंद शिक्षण संस्था, कोल्हापूरचे

राजे रामराव महाविद्यालय, जत

जिल्हा : सांगली (महाराष्ट्र) ४१६ ४०४

विद्यापीठ अनुदान आयोग मान्यता 2 F आणि 12 (B), युजीसी अॅक्ट - १९५६

(शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर संलग्नित)

राज्यशास्त्र विभाग 2021 - 22

उन्हाळी परीक्षा मार्च / एप्रिल 2022 प्रश्नसंच

B.A I सत्र २ भारतीय राज्य घटना B१C (७१२७७)

प्र1) रिकाम्या जागी योग्यशब्द लिहून खालील विधाने पूर्ण करा. (१० गुण)

1) ----- यावर्षी रेग्युलेटिंग एक्ट हा कायदा पास केला.

अ)1758 ब)1773 क)1790 ड)1909

2) ----- यावर्षी पिट्स इंडिया एक्ट हा कायदा पास केला.

अ)1758 ब)1773 क)1784 ड)1909

3) इ.स ----- मध्ये ब्रिटिश ईस्ट इंडिया कंपनी विरुद्ध फार मोठा उठाव झाला.

अ)1758 ब)1857 क)1790 ड)1909

4) ----- यावर्षी राष्ट्रीय सभेची स्थापना झाली.

अ) 1883 ब) 1884 क) 1885 ड)1907

5) 1885 ते 1905 या काळात-----व्हाईसराय भारतात आले.

अ) 2 ब) 3 क) 4 ड)5

6) -----यावर्षी सायमन कमिशन नेमण्यात आले.

अ)1920 ब) 1922 क)1925 ड)1927

7) सन 1930 मध्ये -----चळवळ सुरु झाली.

अ) असहकार ब) शेतकरी चळवळ क)छोडो भारत ड) सविनय कायदेभंग

8) ----- मध्ये ब्रिटिश शासनाने गोलमेज परिषद व सायमन कमिशनच्या निर्णयाच्या आधारे श्वेतपत्रिका प्रसिद्ध केली.

अ) 1931 ब) 1932 क) 1933 ड)1935

9) सन 1935 च्या भारत सरकार कायद्यात एकूण ----- कलमे होती.

अ) 320 ब) 321 क) 335 ड) 356

10) दि ----- रोजी भारतात हंगामी शासनाची घोषणा करण्यात आली.

अ) 14 ऑगस्ट 1946 ब) 24 ऑगस्ट 1946 क) 15 ऑगस्ट 1947 ड) 26 नोव्हेंबर 1949

11) ----- योजनेच्या आधारे भारताची फाळणी झाली.

अ) अॅटली ब) माऊंटबॅटन क) क्रिप्स ड) अॅलेकझॅंडर

12) समवर्ती सूचीची संकल्पना भारतीय राज्यघटनेत ----- च्या राज्यघटनेतून स्वीकारण्यात आली आहे.

- अ) ब्रिटीश ब) फ्रेंच क) ऑस्ट्रेलिया ड) जपान.
- 13) भारतीय राज्यघटनेचे खरे ----- उगमस्थान आहे.
अ) व्यवस्था ब) भारतीय जनता क) ब्रिटिश संसद ड) भारतीय संसद
- 14) ----- हे भारताचे वास्तव प्रमुख असतात.
अ) राष्ट्रपती ब) उपराष्ट्रपती क) पंतप्रधान ड)लोकसभा सभापती
- 15) ----- यावर्षी भारतीय राज्यघटनेच्या सरनाम्यात धर्मनिरपेक्षता शब्दाचा समावेश करण्यात आला.
अ) 1972 ब) 1974 क) 1976 ड) 2000
- 16) ----- म्हणजे भारतीय घटनेचा आत्मा/प्राण होय.
अ) भारतीय जनता ब) प्रास्ताविका क) मुलभूत हक्क ड) न्यायमंडळ
- 17) भारत हे एक ----- राष्ट्र आहे.
अ) स्वतंत्र ब) लोककल्याणकारी क) सार्वभौम ड) निःपक्षपाती
- 18) भारतीय राज्यघटनेने ----- लोकशाही शासन पद्धतीचा पुरस्कार केला आहे.
अ) प्रत्यक्ष ब) मार्गदर्शक क) उपयोजित ड)अप्रत्यक्ष
- 19) राष्ट्रीय ऐक्य व एकात्मता टिकवण्यासाठी ----- या तत्त्वाची अत्यावश्यक गरज आहे.
अ) स्वातंत्र्य ब) समता क) न्याय ड)बंधुता
- 20) ----- वी घटना दुरुस्ती म्हणजे मिनी राज्यघटनाच होय.
अ) 40 ब) 42 क) 44 ड)73
- 21) कृपण बाळगणे हा ----- धर्माचा अविभाज्य भाग आहे.
अ) हिंदु ब) मुस्लिम क) जैन ड) शीख
- 22) ----- मध्ये पहिल्यांदा आणीबाणी घोषित करून भारतीय राष्ट्रपतीनी नागरिकांचे मूलभूत अधिकार स्थगित केले होते.
अ) 1962 ब) 1968 क) 1975 ड)2001
- 23) कलम ----- मध्ये मार्गदर्शक तत्वांचा उद्देश स्पष्ट करण्यात आला आहे.
अ) 36 ब) 37 क)38 ड) 39
- 24) ----- व्या घटनादुरुस्तीने भारतीय राज्यघटनेत मूलभूत कर्तव्यांचा समावेश करण्यात आला.
अ) 42 ब) 44 क) 73 ड)74
- 25) भारतीय राज्यघटनेने ----- ना न्यायालयीन संरक्षण दिले आहे.
अ) मार्गदर्शक तत्त्वे ब) मुलभूत कर्तव्ये क) मुलभूत हक्क ड) वरील सर्व
- 26) कायद्याचे राज्य ही संकल्पना भारतीय राज्यघटनेत ----- च्या राज्यघटनेतून स्वीकारण्यात आली आहे.
अ) अमेरिका ब) जपान क) इंग्लंड ड)फ्रेंच
- 27) ----- वर्षी भारतीय संसदेने अस्पृश्यता निवारण कायदा संमत केला.
अ) 1952 ब).1955 क) 1976 ड) 1986
- 28) भारतीय संविधान ----- धार्मिक समुदायाला अल्पसंख्याक बहाल करते.
अ) 4 ब) 5 क) 6 क ड)7

- 29) कलम ----- मधील 1ते6 उपकलमांनी स्वातंत्र्याच्या अधिकारांवर मर्यादा घातल्या आहेत.
अ) 19 ब) 20 क) 21 ड) 22
- 30) राज्यघटनेतील एखाद्या कलमाचा अर्थ स्पष्ट करताना ----- चा आधार घेतला जातो.
अ) न्यायमंडळ ब) सरनामा क) संसद ड) परंपरा
- 31) लोकसभा हे भारतीय संसदेचे ----- गृह मानले जाते.
अ) वरिष्ठ ब) द्वितीय क) प्रथम ड)संमिश्र
- 32) लोकसभेत ----- जागा राखीव आहेत.
अ) 110 ब) 115 क) 117 ड)121
- 33) ----- लाख लोकसंख्येसाठी याप्रमाणे भारतीय लोकसभेचे मतदारसंघ पाडले जातात.
अ) 4 ते 5 ब) 5 ते 6 क) 5 ते 7 ड) 5 ते 10
- 34) ----- विशीष्ट स्थितीत लोकसभेची मुदत वाढ होऊ शकतात.
अ) संसद ब) पंतप्रधान क) राष्ट्रपती ड)वरील सर्व
- 35) सभापती फक्त ----- ची भाषा जाणतात.
अ) संसद ब) संविधान क) मंत्रिमंडळ ड) सभागृह
- 36) ----- विधेयकावर दोन्ही सभागृहात मतभेद झाल्यास संयुक्त अधिवेशन बोलावण्याची तरतूद नाही.
अ) सामान्य ब) विशेष क) अर्थ ड)वरील सर्व
- 37) संसदीय शासन पद्धतीत मंत्रिमंडळ सामूहिकरीत्या ----- ला जबाबदार असते.
अ) राज्यसभा ब) संसद क) लोकसभा ड)संविधान
- 38) भारतात ----- पद्धतीने घटना दुरुस्ती करण्यात येते.
अ) 2 ब) 3 क) 4 ड) 5
- 39) भारतीय संविधानातील कलम 112 ----- शी संबंधित आहे.
अ) घटनादुरुस्ती ब) संयुक्त अधिवेशन क) आणीबाणी ड)वार्षिक वित्तीय विवरण पत्र
- 40) राज्यसभेतील ----- सदस्य दर दोन वर्षांनी निवृत्त होतात.
अ) 1/2 ब) 1/3 क) 2/3 ड) 3/4
- 41) अखिल भारतीय सेवा निर्माण करण्याचा अधिकार ----- ला आहे.
अ) संसद ब) राष्ट्रपती क) लोकसभा ड) राज्यसभा
- 42) ----- वाचनाच्या वेळी विधेयकाला मंजूरी देण्यात येते.
अ) प्रथम ब) द्वितीय क) तृतीय ड) चतुर्थ
- 43) ----- विधेयक प्रथम लोकसभेत असेच मानले जाते.
अ) सामान्य ब) अर्थ क) धन ड) घटनादुरुस्ती
- 44) ----- प्रमाणेच भारतात अनुमान समितीची रचना करण्यात आली आहे.
अ) फ्रान्स ब) इंग्लंड क) ऑस्ट्रेलिया ड)जपान
- 45) ----- हे संसदेच्या कोणत्याही गृहाचे सदस्य नसताना पंतप्रधान झाले होते.
अ) डॉ. मनमोहन सिंग ब) इंद्रकुमार गुजराल क) देवेगौडा ड) अटल बिहारी वाजपेयी
- 46) ----- हे मंत्री परिषदेचे अध्यक्ष असतात.
अ) राष्ट्रपती ब) उपराष्ट्रपती क) लोकसभा सभापती ड)पंतप्रधान

- 47) भारताचे पंतप्रधान हे ----- च्या पंतप्रधान प्रमाणेच वास्तव प्रमुख आहेत.
अ) अमेरिका ब) फ्रान्स क) जर्मनी ड) इंग्लंड
- 48) अटलबिहारी वाजपेयी यांच्या नेतृत्वाखालील राष्ट्रीय लोकशाही आघाडीचे सरकार -----
---- राजकीय पक्षांचे होते.
अ) 20 ब) 22 क) 24 ड) 26
- 49) संसदेतील ----- टक्के विधेयके सरकारीच असतात.
अ) 70 ब) 80 क) 90 ड) 95
- 50) भारतीय संविधानाच्या कलम ----- नुसार राष्ट्रीय वित्त आयोगाची स्थापना होते.
अ) 275 ब) 277 क) 280 ड) 286
- 51) अमेरिकेच्या ----- न्यायदान व्यवस्थेचा भारताने स्वीकार केलेला नाही.
अ) एकेरी ब) दुहेरी क) तिहेरी ड) संमिश्र
- 52) ----- कायदानुसार भारतात उच्च न्यायालय स्थापन करण्यात आली.
अ) 1858 ब) 1861 क) 1875 ड) 1909
- 53) सर्वोच्च न्यायालयातील इतर न्यायाधीशांची नियुक्ती ----- कडून होते.
अ) संसद ब). पंतप्रधान क) सरन्यायाधीश ड) राष्ट्रपती
- 54) सर्वोच्च न्यायालय देशाच्या न्यायव्यवस्थेचे ----- आहे.
अ) आत्मा ब) सन्मान क) मंदिर ड) शिखर
- 55) प्रत्येक भारतीय नागरिकांच्या मूलभूत हक्कांच्या संरक्षणासाठी सर्वोच्च न्यायालय -----
प्रकारचे आदेश काढू शकते.
अ) 3 ब) 4 क) 5 ड) 7
- 56) न्यायालयीन पुनर्विलोकनामुळे ----- शासन पद्धतीला स्थैर्य लाभते.
अ) संसदीय ब) राष्ट्रीय क) संघराज्य ड) वरील सर्व
- 57) न्यायालयीन पुनर्विलोकनामुळे ----- चे पावित्र्य जपले जाते.
अ) संसद ब).राष्ट्राचे क) मूलभूत हक्कांचे ड).राज्यघटना
- 58) -----यांना न्यायालयीन पुनर्विलोकनाचे जनक असे संबोधले जाते.
अ) वुड्रो विल्सन ब) डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर क) महात्मा गांधी ड) जॉन मार्शल
- 59) ----- या खटल्यात सर्वोच्च न्यायालयाने मूलभूत हक्कात कोणताही बदल
करण्याचा अधिकार संसदेला नाही असा निर्णय दिला.
अ) केशवानंद भारती विरुद्ध केरळ सरकार ब) गोलकनाथ विरुद्ध पंजाब राज्य क) मारबरी विरुद्ध
मॅडिसन ड) यापैकी नाही.
- 60) कलम ----- अनुसार भारताचे सर्वोच्च न्यायालय हे अभिलेखाचे न्यायालय आहे.
अ) 124 ब) 125 क) 129 ड) 226

प्र2अ) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (१० गुण)

- 1) भारतीय राज्यघटनेची उगमस्थाने स्पष्ट करा?
- 2) भारतीय संविधानातील मूलभूत अधिकार व त्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा?
- 3) भारतीय राज्यघटनेची मूलभूत वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा?

- 4) भारतीय संविधानातील घटनात्मक उपाययोजनेचा हक्क स्पष्ट करा ?
- 5) भारताच्या घटनानात्मक विकासाचा थोडक्यात परामर्श घ्या?

प्र2ब) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (१० गुण)

- 1) भारतीय नागरिकांची मुलभूत कर्तव्ये स्पष्ट करा?
- 2) भारतीय राज्यघटनेच्या सरनाम्याचे स्वरूप महत्त्व स्पष्ट करा?
- 3) लोकसभेच्या सभापतींचे अधिकार व कार्य स्पष्ट करा?
- 4) भारतीय संसदेत विधेयकाचे कायद्यात रूपांतर कसे होते ते स्पष्ट करा?
- 5) पंतप्रधानांचे अधिकार व कार्य स्पष्ट करा?

प्र3 टीपा लिहा. (20 गुण)

- 1) धर्मनिरपेक्ष राज्य
- 2) 1935 या कायद्यातील प्रमुख तरतुदी
- 3) स्वातंत्र्याचा हक्क
- 4) घटनात्मक उपाययोजना
- 5) लोकशाही गणराज्य
- 6) भारतीय संविधानाचा सरनामा
- 7) लोकसभा सदस्य पात्रता व रचना
- 8) राज्यसभा
- 9) लोकसभेचे अधिकार व कार्य
- 10) लोकलेखा समिती
- 11) राज्य धोरणाची मार्गदर्शक तत्त्वे
- 12) न्यायालयीन पुनर्विलोकन
- 13) मंत्रिमंडळाची वैशिष्ट्ये व कार्ये
- 14) राज्यसभेचे अधिकार व कार्ये
- 15) पंतप्रधान
- 16) उपराष्ट्रपती
- 17) पौढ मताधिकार
- 18) सामूहिक जबाबदारीचे तत्व
- 19) मुलभूत कर्तव्यावरील टीका
- 20) संसदेचे महत्त्व

विषय शिक्षक
श्री ए . एस. टिके

विभाग प्रमुख
डॉ. बी. एम. डहाळके